

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. I. In quonam consistat Actus liber Voluntatis divinæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

321. Hinc deducitur, quod præsens decretum non videatur à Deo sub aliqua conditione futurum, videretur tamen sub conditione futurum in alio decreto, si Deus aliud decretum habuisset. v. g. si Deus noluisse producere Petrum, tunc ex affectu quo ferretur in negationem Petri, relucere, quod si Deus vellent producere Petrum, daret illi talia vel talia auxilia.

Argumenta adversariorum referre non est opus. Plus enim non probant, quam quod Deus veritates illas conditionatas debeat cognoscere; quod vltro fateamur. sed negamus videri per scientiam virtualiter distinctam à præfenti decreto.

**

CAPVT IV.

DE VOLVNTATE DEI.

CONTROVERSIA I.

In quonam consistat actus liber voluntatis divinæ.

§. PRIMVS.

Difficultas questionis exponitur.

322. **D** Ari in DEO Liberum Volvntatis exercitium, fidei dogma est, cujus probationes attuli in Institutionibus. In quonam autem realiter & à parte rei consistat hoc exercitium, & à quonam Deus formaliter constituatur volens mundum, cum potuisset nolle, est ex gravissimis, si non omnium gravissima difficultas totius Theologiæ, quæ sic proponitur.

323. Vel volitio creandi mundum est adequatè intrinseca Deo, vel non est. Si est, ergo aliquid intrinsecum Deo potuisset non esse: ergo est aliquid in Deo contingens: ergo illud non est Deus, sed creatura. ergo Deus perficitur intrinsecè à creatura, quod est impium dicere. Si non est adequatè intrinseca volitio, sequitur actum liberum Dei quæ liber est, non esse vitalem; imò non existere ab æterno; vel debet identificari cum aliquo negativo: quæ omnia videntur esse contra conceptum actus divini, vitalis & liberi. Eadem penitus est difficultas in Scientia libera Dei, tam Visionis, quàm Scientiæ Mediæ.

§. II.

Sententia Cajetani refellitur.

Omnia varijs modis expediendi præsentem difficultatem, quos aliqui tentarunt, sed verbis magis involuerunt, celebriores referam.

324. Prima sit Cajetani, 1. p. q. 19. a. 2. & 3. & 3. p. q. 1. a. 1. afferentis, quod Deum velle alia, est perfectio voluntaria, & omnino libera, & extensiva, & non simpliciter & intensiva, quæ potuit deesse DEO, quia quod perfectio sit voluntaria, & omnino libera, est conditio diminuens rationem perfectionis, respectu ejus in quo est, quoniam significat suum oppositum non

esse imperfectionem. Quæ Cajetani verba plures (alii tamen aliter interpretantibus) ita accipiunt, quali docuisset, Volitionem liberam Dei esse Deo superadditam realiter, saltem modaliter, quæ quidem potuisset ab æterno non esse, posito tamen quod existat, non potuit incipere in tempore, sed debuit essentialiter esse ab æterno. Quæcunque tamen fuerit mens Cajetani

325. Dicendum est, cum cæteris Theologis, actus liberos Dei non esse modum realiter superadditum Essentiæ divinæ. Probatur 1. ex verbis S. Bernardi annotatis in Concilio Rhemenfi. Credimus & confitemur, nullas omnino res, sive Relationes, sive Proprietates, sive singularitates, & alia hujusmodi, adesse DEO, quæ sint ab æterno, & non sint DEVS. quæ verba putat Arriaga de solis attributis necessarijs ex mente S. Bernardi prolata esse, additque alia, quæ quàm frivola sunt, ostendit P. Aldrete. disp. 9. s. 1. a. n. 7.

326. Probatur. 2. Illa entitas modalis, cum esset realiter distincta, esset creatura: ergo vel substantia vel accidens: non primum: esset enim extra conceptum primæ & completæ radicis, & entis per se stantis; sicut nostri actus liberi. Præterea, vel esset substantia completa, vel incompleta: Non primum; alioquin subsisteret per se, nec uniretur Deo: non enim possunt duæ substantiæ completæ inter se uniri ad faciendum vnum per se; neque etiam substantia completa potest esse modalis perfectio alterius substantiæ. Denique non tam Deus inde denominaretur volens, quàm potius illa ipsa substantia creata esset volens ut quod. Esset ergo substantia incompleta: & quæro ulterius, an sit incompleta præcisè in ratione subsistendi, vel in ratione subjecti, vel in ratione formæ. Non primum dici potest; hac enim

enim ratione non deberet immediatè vniri Natura sed subsistentia, sicque fieret substantia completa, & non esset perfectio vitaliter afficiens naturam divinam, sicut nec defacto afficit illam humanitas Christi. Sed nec secundum, aut tertium dici potest. nam hac ratione Deus esset substantia incompleta, forma vel subjectum.

227. Quod si dicas, illum modum esse accidens: Contra est, quia hac ratione Deus esset vltimus perfectibilis; ergo nec infinitè perfectus, nec purus actus, &c. Denique in hac sententia Deus non esset sibi soli sufficiens: impossibile enim illi esset carere omni creaturâ, quia non potest non habere vel volitionem, vel nolitionem mundi: atqui non est ratio cur volitio potius quam nolitio sit creatura & modus.

§. III.

Sententia Suarezii rejicitur.

318. P. Franciscus Suarez *disp. 30. met. s. 2.* docet, Volitionem liberam Dei esse adæquatè solam entitatem volitionis divinæ necessariam, hanc autem propter suam actualitatem & infinitatem esse per modum actus secundi tendentiam in omnia objecta, sed tamen non hoc ipso denominatione *volentem omnia*, nec dare totum suum effectum formalem, sed esse indifferentem ad denominandum seu tribuendum suum effectum formalem, qui est: *velle hoc obiectum potius quam eius oppositum*: adeoque in potestate Dei esse, quod illa volitio necessaria in essendo tribuat effectum formalem *liberè volentis mundum*, sine vllâ Dei immutatione, vel alicuius adiectione, sed per solam connotationem mundi. Productio tamen mundi, in hac sententia, non est constitutiva volitionis liberæ quâ talis, sed purum connotatum extrinsecum.

329. Dicendum est 2. per hanc connotationem non rectè defendi liberum exercitium Dei. Ita nunc communiter omnes, postquam videlicet opinio Connotatorum à litteratorum aula recessit. Probatur. Secundum Suarez defacto existit tota Entitas nolitionis mundi, sed non *ut denominans*: ergo *ut denominans* dicit aliquid quod sit constitutivum actus liberi ut denominantis. Sed non vacat, in re clara immorari, nec libet referre varios alios & alios terminos, quos Connotatores multiplicant, & nihil explicant.

§. IV.

Nam complentur actus liberi DEI per veritates obiectivas æternas.

330. VT nihil intentatum relinquerent ingeniosissimi quidam, dixerunt, actus liberos Dei compleri per aliquas veritates obiectivas, cuiusmodi est: *mundum esse futurum*: quas veritates volunt esse contingentes & æternas, & tamen

nec esse ipsum Deum, nec aliquam creaturam, sed (ut non sine lepore exprimit P. Esparza) in confinio entis divini & creati constitutas, distinctas ab omni ente & ab omni existentia. Legi hanc opinionem primò in Eminentissimo Card. Pallavicino: sed, si P. Bernardo Aldrete credimus, auctor ipsius, ejusdemque defensor fuit P. Antonius Perez.

331. DICO 3. Hujusmodi veritates ab aliis omnibus meritò censeretur chymæricas. Probatur breviter. Omne quod est incapax omnis existentia tam positivæ quàm negativæ, est chymæra, seu impossibile: nam sola radix contradictionis est incapax existentia: sed id quod nec est creatum nec increatum, æternum, sed sine omni existentia, est incapax omnis existentia; ergo est chymæra.

332. Ad hominem etiam optimè impugnat hanc opinionem P. Esparza. Nam Card. Pallavicinus reputat evidentè absurdum, Deum habere vagam necessitatem coexistendi alicui creaturæ: atqui manifestius absurdum est, Deum indigere aliquo, quod non identificatur cum Deo, & tantum est abusive eas, & ne quidem Deum habere auctorem, adeoque nihil participans de Deo, quàm sit, admittere vagam necessitatem alicuius creaturæ habentis Deum auctorem, & de ipsius perfectione participantis. Ergo &c.

§. V.

Aureoli Sententia proponitur.

333. Communis plurium sententia est, actus liberos Dei non esse adæquatè Deo intrinsecos, sed in ratione *liberi*, compleri per aliquid extrinsecum, nempe per ipsum effectum in tempore futurum. Tribuitur Aureolo tanquam inventori. *in 1. dist. 47. q. un. a. 2. & seq.* Volitio enim Deo intrinseca & necessaria circa creaturas, est complacentia secundum se inefficax, ex qua tanquam ex causa indifferente & intelligente, vult Aureolus oriri immediatè effectus creatos, sicut in nobis actus voluntatis procedunt à nostra voluntate, quæ ob imperfectionem nostræ voluntatis recipiuntur in nobis.

334. Aureolum secutus est Gab. Vasquez, ac deinceps plures gravissimi DD. complentes actus liberos Dei per ipsas actiones, quibus res creatæ producantur, ita quidem, ut ipsa formalis ratio actus liberi quâ talis, constituatur partim per volitionem Dei necessariam, partim per productionem creaturarum.

335. DICO 4. Sententia hæc neque cum principiis philosophicis, quæ nobis à natura insita sunt, neque cum receptis principiis Theologicis coheret, aut commodè conciliari potest. Probatur. Cuivis à natura insitum principium est: *cognoscere & velle*, non esse extra cognoscentem & volentem, sed adæquatè inesse: cognitionem & volitionem ex toto genere suo differre adæquatè ab

tè ab omnibus illis, quæ insunt substantijs non intellectivis: item volitionem esse quoad omnia sua constitutiva aliquid positivum, procedens ab intrinseco, intentionaliter ac vitaliter respiciens suum objectum, existens adæquatè tunc, quando tribuit effectum formalem volentis. Præsertim verò naturaliter insitum est hoc iudicium, quòd quando voluntas ex se indifferens ad volendum alterutrum ex oppositis, se ad unum præ alio determinat, illa determinatio existat tunc, quando est verum dicere: *nunc voluntas est determinata*. Item insitum nobis est, quòd causilla existens nunc, non denominetur nunc operans ab operatione futura, sed tantum denominetur operatura. Sicut ergo Deus non dicitur ab æterno creans, à creatione futura, ita dicendum esset, Deum non velle ab æterno liberè id, quod futurum est in tempore, sed dicendum esset, esse voliturum, si ipsa libera determinatio & electio formaliter, quæ talis, non esset ab æterno, sed futura in tempore. Atqui omnia hæc invertuntur in sententia Aureoli, & quidem in plerisque res non eget declaratione. Duo sunt declaranda. Primum, quòd aliqua Dei volitio & cognitio non esset adæquatè positiva. Potuisset siquidem Deus nolle quidquam creare; quo casu liberum Dei decretum, non creandi mundum, non posset compleri per aliquid positivum creatum; nihil enim huiusmodi esset futurum: ergo compleretur per meram negationem mundi.

336. Secundò, in sententia Aureoli non potest in sensu communi & proprio verificari, quòd Deus decreverit ab æterno ea, quæ sunt futura in tempore, quod tamen Scriptura sapius affirmat: dicitur enim Deus nos elegisse ante constitutionem mundi, ad Eph. 1. & e contra dicitur Genes. 1. fecisse hominem die sexto. Quomodo autem est perceptibile, quòd eadem forma denominet Deum eligentem ante mundi productionem, & producentem post mundi productionem? S. Augustinus aliter philosophatur c. 5. de Prædest. & Grat. *Mundus*, inquit, *quamvis pro tempore ex quo factus est, ceperit, in illa præscientiæ luce nullum potuit habere principium*, & S. Gregorius lib. 12. *Moral.* c. 2. *Cuncta*, inquit, *Deus futura præsciens ante sæcula decrevit, qualiter per sæcula disponantur*.

337. Respondent adversarii, volitionem Dei liberam importare in recto & principaliter volitionem Dei necessariam, & ratione huius posse hanc denominationem *Eligentis* tribui ab æterno, licet ultimum complementum non sit ab æterno.

Verum hac ratione posset quis dicere, Petrum hodie peccare, quando incipit tentari & inclinari ad peccatum, quod primum cras ponetur. Deinde hæc responsio adversatur S. Thomæ, qui q. 6. de Verit. quæ est de Prædest. a. 3. docet, quòd Missio personarum divinarum, sicut & creatio mundi, tribuant effectum formalem temporalem ideo, quia important productionem alicuius temporalis effectus, non obstante, quòd aliquid æ-

ternum etiam includant, aliter autem se habet decretum Prædestinationis. Sed Prædestinatio (inquit) non importat productionem alicuius effectus temporalis secundum suum nomen, sed tantummodo ordinem ad aliquid temporale, sicut voluntas, potentia, & huiusmodi omnia. (quid contra Aureolum posset apertius dici?) & ideo, quia non ponitur effectus temporalis, esse in actu, qui est contingens, non oportet, quòd Prædestinatio sit temporalis vel contingens, quia ad aliquid temporale & contingens potest aliquid ordinari ab æterno & immutabiliter. Ecce! quàm clarè S. Thomas agnoscat, quòd si Prædestinatio includeret ipsam productionem temporalem, non posset dici esse ab æterno.

338. Denique mihi prorsus imperceptibile videtur, quòd Scientia & affirmatio in ratione affirmationis compleatur per aliquid, quod non solum non existit in affirmante, sed nec unquam existit in rerum natura. atqui hoc concedere tenentur in Scientia Media, quotquot ex adversariis hanc admittunt circa objecta sub conditione tantum, sed nunquam absolute existit, dicunt enim eam compleri per actionem sub conditione futuram.

339. Ad argumentum aliter responderi P. Vanderveck tr. 2. disp. 3. c. 5. a. n. 20. omnia quæ in tempore sunt futura, voluisse Deum ab æterno per volitionem suam necessariam, sed sub hac conditione: *si placeret aliquando facere*. quæ conditio cum fuerit postmodum impleta, facit volitionem conditionatam transire in absolutam, & æquivalenter retrahitur ad totam æternitatem, perinde ac si ab æterno existisset. Declarat exemplo voti: si enim Angelus per impossibile ab æterno existens, vovisset omnia facere ad gloriam Dei, quæ esset facturus in tempore, & deinde in tempore ad gloriam Dei susciperet custodiam hominum, rectè diceretur ab æterno vovisse custodiam hominum.

340. Hæc tamen responsio causam potius vulnerat, quàm sanat. Nam imprimis adversarius jam concedit, quòd Deus non voluerit absolute & determinatè, & propriè ac formaliter ab æterno, v. g. mundum, sed tantum æquivalenter, & quoad affirmationem: secundò concedit, quòd conditio ponatur postmodum in tempore: atqui conditio erat hæc: *si placeat Deo facere*. ergo tò placet ponitur postea, & non ab æterno: atqui tò placet, est volitio libera, determinans ac eligens: ergo volitio libera & determinans ac eligens, ponitur in tempore; quod est contra S. Scripturam 3. adversarius (ut etiam advertit Card. Pallavic. n. 301.) ponit in Deo actum nugatorium ab æterno. Esset enim perinde ac si diceret: *volo ut detur mea ambulatio cras, si dabitur cras*. hoc enim est necessarium, nec est opus ad hoc aliquo decreto. Ratio ulterius est, quia ut actus conditionalis sit utilis, debet conditio adjecta non habere necessariam connexionem cum ipso objecto. 4. Exemplum adversarii de voto Angeli ab æterno voventis, est contra ipsum adversarium: nam ille Angelus diceretur

eretur recte suam voluntatem indeterminatam æternam determinasse in tempore, & elegisse custodiam hominum in tempore: item ille Angelus etiam post illud votum editum diceretur in tempore priore, antequam crearentur homines, adhuc indifferens ad exercendam custodiam: ergo eodem modo diceretur Deus se in tempore determinare, & in tempore priore esse indifferens, quod repugnat S. Scripturæ. §. Denique Angelus indigeret novo voluntatis actu quo eligeret custodiam: ergo eodem modo Deus indigeret novo actu, quo in tempore eligeret productionem mundi, si exemplum est idoneum. Est ergo responsio Patris Vanderveck penitus insufficiens.

341. Confirmatur nunc argumentum nostrum principale quoad secundum membrum Conclusionis. Est principium Theologicum certum, posse Deum ea quæ facit, facere ob fines immediatos diversos, ita ut unus hic & nunc intendatur, qui posset non intendi, sed negligi: possent etiam intervenire rationes absterrentes plures respectu unius, & pauciores respectu alterius effectus. Est item principium nobis certum, Deum omnes effectus quos facit, facere cum præscientia conditionata eorum, quæ ex tali effectu ejusque cum reliquis combinatione sunt eventura: adeoque Dei Decretum respicit omnia tam existura quam non existura, &c. qui respectus in Sententia Aureoli compleretur per actionem quæ producitur v. g. Petrus: ergo actio hæc deberet habere intrinsecum differentialem respectum ad omnia alia, tam futura quam non futura, ad hos potius quam alios fines &c. & ad alia quidem ut allicientia & suavis, ad alia ut absterrentia: unde hujusmodi actio esset intrinsecè supernaturalis, quia respiceret fines supernaturales. Quæ omnia quam sint aliena à sensu DD. nemo potest ignorare.

342. Quod si Deus nihil omnino creare voluisset, tunc dicunt necessarium fuisse, ut Deus actu moveretur ab omnibus finibus, quibus moveri potest ad nihil creandum, quia negatio omnium rerum non potest in se habere hujusmodi diversos respectus. Quapropter non potuisset Deus dicere: *nolo creare mundum, quia video lapsum Adamum, quamvis non curarem lapsum luciferi aut Jude*: Sed debuisset necessariò ab his omnibus moveri, quia omnes hi lapsus sunt apti movere ad non creandum mundum cum tamen defacto à nullo horum sit motus.

343. Soler etiam Aureoli Sententia impugnari ex eo, quod non magis esset vera hæc causallus: *ideo mundus est futurus, quia Deus illum vult*: quam contra: *ideo Deus vult mundum, quia est futurus*. Respondent, quod respectu ipsius mundi prior propositio potius est vera, quam posterior, propter prioritatem actionis ad mundum: at verò loquendo de ipsa actione, ajunt eam tantum esse veram in genere causa formalis, sicut cum dicimus: *Petrus amat Paulum, quia vult*.

344. Hæc tamen responsio non est conformis doctrinæ S. Thomæ q. 13, de Verit. 4. 4. ad

15, qui docet, voluntatem divinam habere duplicem respectum ad objectum; primus est, quatenus objectum vult, seu quatenus est volitiva, & hunc respectum ait non esse necessarium absolute, sed tantum ex suppositione: Secundus est, quatenus est operativa ad extrà, seu productiva voliti, & illum primum respectum ait præsupponi ad secundum. *Primò enim intelligimus inquit, voluntatem velle aliquid, deinde ex hoc ipso quod vult illud, intelligimus, quod producat ipsum in rerum natura, si voluntas sit efficax.*

Deinde data responsio vim infert S. Scripturæ, extollenti efficaciam voluntatis divinæ, quod nunquam frustratur, & quod ipsum velle sit causa productionis. ps. 113. *Omnia quæcunque voluit fecit*: ad Ephes. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.*

§. VI.

Verisimilior Sententia proponitur.

345. DICO §. Verisimilior est Sententia asserens, quod Decretum liberum Dei (idem est de Scientia quacunque impedibili) quæ liberum, superaddat volitioni & Scientiæ simpliciter necessariæ aliquam formalitatem, conceptum objectivum, relationem, habitudinem, seu terminationem (hæc sunt synonyma) adæquatè intrinsecam Deo, realiter identificatam cum ipsa divinitate, sicut relationes necessariæ identificantur: & virtualiter intrinsecè ab eadem divinitate distinctam, sicut relationes necessariæ distinguuntur; cum hoc discrimine, quod relationes necessariæ sint à parte rei absolute impossibiles, & coexistentes, nec una alteram à Divinitate excludat, terminationes autem liberæ sint impossibiles, & una alteram excludat; v. g. volitio mundi nolitionem ejusdem, à qua vicissim potuisset excludi, quæ impossibilitas provenit inde, quia Deus non potest simul velle & nolle idem, quamvis sit necessitatus ad alterutrum disjunctim, & ex se indifferens ad quodvis eorum determinatè spectatum. Hæc sententia, quæ non multis retrò annis cum formidine docebatur, nunc planè invaluit; quamvis in ea declaranda non omnino nulla sit diverfitas.

346. Probatur 1. autoritate D. Thomæ, qui Decretum quo Deus applicat Omnipotentiam ad operandum, seu quo imperat operationem ad extrà, item Scientiam dirigentem, adæquatè identificat cum ipso Deo & ejus Omnipotentia. Ita habet q. 25. de Potentia Dei, ad quartum argumentum, quod erat hujusmodi. Scientia & voluntas Dei sunt causa rerum: sed causa & principium sunt idem: ergo sunt etiam principium & potentia. ad hoc respondet his verbis. *Potentia non ponitur in Deo ut aliquid differens à Scientia & voluntate secundum rem, sed solum secundum rationem, in quantum scilicet potentia importat rationem principij exequentis id, quod voluntas imperat, & ad quod*

ad quod Scientia dirigit : quæ tria Deo secundum idem conveniunt. quibus verbis astruxit identitatem realem adæquatam inter Potentiam, & Volitionem.

347. Quod autem etiam agnoverit distinctionem virtuales intrinsecas, manifestè colligitur ex responsione ad tertium argumentum, ubi comparat potentiam Dei cum ejus operatione libera intrinseca, seu cum imperio voluntatis, sicut Natura divina comparatur cum Personalitatibus.

348. Confirmatur S. Doctoris auctoritas ex quaestione 23. de Veritate, quæ est de voluntate Dei, ubi articulo 4. ex professo tractat, an Deus aliquid liberè velit, contra quod cum secundo loco sic objecisset : *hoc ipsum quod est Deum velle aliquid, importat habitudinem voluntatis ad volitum; sed hoc ipsum quod est Deum velle aliquid, est æternum : ergo ipsa habitudo voluntatis ad volitum est æterna & necessaria.* ad hoc deinde sic respondet. *Ad secundum dicendum, quod illa habitudo importata est necessaria & æterna ex suppositione (nempe supposito quod existat) non autem absolute, & non solum secundum quod terminatur ad volitum prout est exemplariter in ratione volendi (hoc est, non solum prout Deus cognoscens creaturas in seipso, & in sua bonitate, tanquam in exemplari, & ratione volendi complacet sibi in illis necessariò, prout explicaverat in articuli principio) sed prout est temporaliter in propria natura; id est, secundum objecti voliti temporalem existentiam.*

349. Denique libro 1. contra Gent. c. 83. n. 2. sic loquitur. *Omne æternum est necessarium: Deum autem velle aliquid causatum esse, est æternum: sicut enim esse suum, ita & velle æternitate mensuratur: est ergo necessarium, sed non absolute consideratum, quia voluntas Dei non habet necessariam habitudinem ad hoc volitum.*

350. Probatur Conclusio 2. ex sensu communi priusquam Aureoli Sententia in scholas invehetur. Nam 1. sensus omnium fuit, non dari in Deo aliquam realem distinctionem nisi inter Relationes ad intrà; adeoque Essentiam divinam Identificari cum suis actibus tam necessarijs quam liberis. 2. Hos actus esse æternos, & esse causas rerum, quas per totam æternitatem præcedunt. 3. Essentiam divinam æquè potuisse nolle mundum, atque defacto voluit. 4. Volitionem liberam mundi, & Scientiam de ejus existentia, esse essentialiter connexam cum futuritione mundi, & infrustrabilem ac infallibilem illius affirmationem. 5. Non existere in Deo Scientiam de negatione mundi, quamvis potuisset existere. In his quinque suppositis simul sumptis, formalissimè continetur nostra sententia: nempe Essentiam Dei in ratione Essentiæ divinæ, & prout est simpliciter necessaria, non esse essentialiter connexam cum futuritione mundi, eandem tamen essentiam in ratione volentis liberè mundum, esse essentialiter connexam cum volitione mundi: atqui idem cum eodem esse in vna ratione connexum, & non esse connexum in alia ratione, de-

bet fundari in distinctione virtuali intrinseca, non minùs, quam naturam in esse naturæ communicari, & in esse Patris non communicari Filio: ergo sensus communis semper implicitè subscripsit nostræ sententiæ, & sola defuit explicatio.

351. Probatur Conclusio 3. Illa sententia est in materia difficillima, & nunquam satis explicabili, alteri præferenda, quæ non infert intellectui specialem vim, notabiliter diversam aut dissimilem illi, quæ in alio fidei articulo est superanda, adeoque non est novæ difficultatis inductio, sed solummodo alterius quædam extensio: atqui talis est nostra sententia, cujus nimirum difficultas est prorsus affinis difficultati reperte in Mysterio Trinitatis, ut patebit ex dicendis, in objectionum solutione. Econtra Sententia Aureoli ingerit novam difficultatem intellectui violentissimam, & diversissimam ab ijs quæ reperiuntur in alijs fidei Mysterijs. Ergo &c.

352. Probatur Conclusio 4. Partim à pari, partim quasi à priori. Non minùs pertinet ad infinitam Dei perfectionem, esse principium liberè electivum creaturarum, quam, esse principium necessariò fecundum ad intrà, atqui ratione fecunditatis ad intrà habet virtutem identificandi sibi Relationes & Personalitates necessarias inter se realiter distinctas, pertinentes ad intellectum & voluntatem, ita quidem, ut se communicando vni Personalitati, non communicet illi ceteras Personalitates secum identificatas: ergo ratione libertatis habebit virtutem identificandi sibi relationes & terminationes non simpliciter necessarias, sed tantum ex suppositione, pertinentes etiam ad intellectum & voluntatem, ita quidem, ut quatenus se communicat vni ex oppositis, hoc ipso excludat oppositam, propter impossibilitatem earundem, quæ est de conceptu liberæ electionis.

S. VII.

Solvuntur Objectiones.

353. Objicies 1. Hæc sententia non videtur reipsa differre à Sententia Cajetani. R. 1. Sententiam Cajetani esse rejiciendam in eo sensu, quo communiter accipitur, nempe quasi asseruisset actus liberos dicere aliquam Entitatem & perfectionem Deo superadditam, & quidem perfectionem diminutam, quæ proinde videretur includere imperfectionem. An autem in rei veritate fuerit hæc mens Cajetani, non est perinde certum. P. Esparza contrarium adeo supponit, ut non vereatur Cajetani pro hac sua sententia citare statim post S. Thomam quæst. 21. a. 21. P. Antonius Perez n. 93. ait, fortassis Cajetanum reipsa non errasse, sed nomine Perfectionis esse abusum. R. 2. cum P. Esparza q. 22. ad 2. a. 4. & q. 40. ad 4. a. 5. formalitates per quas nos complemus actus liberos Dei, non esse in existendo contingentes, hoc sensu, quasi earum existentia esset contingens; existunt enim per existentiam Dei necessariam, & sibi communicatam, non minùs quam essentia

essentia divina illis communicatur. quare si Deus nolisset mundum, nolito mundi existere per eandem existentiam per quam modò existit volitio mundi: sunt ergo solum contingentes quoad denominationem, connotationem, habitudinem & respectum determinatum ad creaturas, & sub eo precisè conceptu, sub quo sunt incompossibiles cum opposita formalitate, & prout habent existentia virtualiter distinctam ab existentia Dei absoluta, quatenus nempe omnis conceptus obiectivus est formaliter conceptus existentiae, ut suppono ex meliore philosophia. Vtrum autem, & quo sensu defendi possit, huiusmodi terminationes, sicut & Relationes, esse Perfectiones, commodius in Tractatu de Trinitate discutietur, & lectis omnibus quae de hoc puncto disputat admodum prolixè P. Aldrete, novam, suamque propriam, ut ait, cogitationem multis commendans, mihi videtur res ad quaestionem de nomine *Perfectionis* reduci.

354. Obijcies 2. Ex nostra sententia sequitur, aliquid quod defacto est Deus, potuisse saltem in aliqua ratione & conceptu obiectivo non existere existente Deo, & contra aliquid secundum aliquam rationem non existens, adeoque quia tale non identificatum cum Deo, potuisse existere & esse Deum; hoc autem videtur esse imperceptibile, neque hoc invenitur in Mystério Trinitatis. Sequela patet. Volitio enim in ratione terminationis potuisset non esse, & nolito potuisset esse. R. Esto hoc non reperiatur in Mystério Trinitatis, hinc tamen non fit magis incredibile & imperceptibile: nam summa excogitabilis imperceptibilitas non potest fundari in alio, quam in hoc, quòd idem de eodem possit negari & affirmari secundum formalitates virtualiter distinctas, & hoc non suscipit magis & minus: ergo unum non est altero magis intellectui imperceptibile, posthabita imaginatione: sed sicut beneficio virtualis distinctionis potest voluntas rationem vni subicere, ita & alteri. Nec est prudentis consilij (monet prudenter Esparza q. 21. a. 2. ad 1.) ut intellectus instructus fide circa unum Mystérium divinitatis, non permittatur, immò non cogatur sequi dictum ejusdem fidei in expositione alterius mysterij admodum similis priori, vti est simile mysterium divinitatis ad extra Mystério divinitatis ad intra. quae verba retuli, ut appareret, etiam nunc Romae doceri, quae prioribus annis in Germania docta fuerunt. Responderi potest 2. eandem difficultatem proportionaliter reperiri in Mystério Trinitatis, hoc sensu, quòd sicut natura divina licet realiter identificata cum triplici relatione, prout tamen est in vna persona, est sine altera, nemine cogitante (quia in Patre non est Filiatio) ita in casu nostro dici possit, quòd natura divina non possit quidem simul & semel esse identificata actibus liberis oppositis volitioni & nolitioni mundi, sit tamen necessarium, alterutri identificari, & per consequens prout identificata vni sit sine altera.

355. Contra hoc urget Arriaga n. 73. In Trinitate solummodo sub reduplicatione est verum dicere: *Natura divina ut in Patre, est separata à Filiatione*; non tamen absolute sine vlla reduplicatione: at verò in nostro casu non tantum sub reduplicatione, sed sine illa est verum dicere: *Natura divina defacto est separata à nolitione mundi*: ergo est disparitas. R. In re ipsa, & antecederet ad omnem conceptum, nullam esse disparitatem aliam, quam quòd natura divina defacto non identificetur nisi volitioni, identificetur verò tribus Personalitatibus, & ad hoc discrimen exprimendum solemus adhibere reduplicationem: ceterum etiam in nostro casu semper subintelligitur reduplicatio. Natura enim divina non est per se ipsam, sed formaliter per volitionem separata à nolitione. Quare, ut bene advertit P. Aldrete, Nolito mundi non deficit ab existentia per recessum à Deo, sed per accessum ad Deum; hoc est, deficit ab existentia per ipsam volitionem, quae est accessus ad Deum. De reliquo nobis satis est, quòd quia natura divina à parte rei in aliquo sensu reduplicativo est separata ab eo quod cum illa identificatur, ideo non fit evidenter absurdum dicere, quòd natura divina defacto sit separata ab aliquo cum quo posset identificari. Immo fortè quis hoc facilius caperet quam illud: sicut enim facilius capimus (utpote quotidianum) aliquid esse separatum ab eo cum quo posset uniri, quam capiamus, aliquid esse separatum ab eo in sensu reduplicativo, cum quo est actu unitum, ita fortè facilius quis caperet, naturam divinam esse defacto separatam ab aliquo, cum quo posset esse idem, quam capiat, esse defacto separatam ab eo, cum quo defacto est idem, est enim Identitas instar alicujus unionis. Ratio discriminis inde provenit, quòd Relationes divinae non repugnent in existentia, sed potius petant essentialiter coexistere, & ideo simul & semel illis est natura identificata; at verò volitio & nolito libera pugnant inter se quoad existentiam, quia repugnat, Deum simul velle & nolle mundum. Interim quòd in Trinitate verificatur & explicatur per reduplicationem, hoc in actibus liberis verificatur & explicatur per hypothésin, quae in ordine ad effectum formalem separationis ab actu identificabili, aequivalet illi reduplicationi.

356. Obijcit Arriaga 3. Omne quod existit, & potuisset non existere, producitur: sed volitio mundi defacto existens, in nostra sententia non produceretur, utpote identificata naturae (non potest enim produci & productum identificari) ergo vel non potuit non existere, vel non potest identificari cum natura. R. Sicut Arriaga concedit, volitionem essentialem Dei, ut virtualiter (in ipsius sententia) distinctam ab intellectione essentiali, produci virtualiter ab eadem, ita posset in nostro casu concedere productionem virtualem.

357. Ceterum in duobus deficit Volitio mundi à creatura. Primum est, quòd nulla crea-

tura habeat necessitatem existendi, ne quidem sub disjunctione, vel in se vel in æquivalenti: volitio verò mundi habeat hujusmodi necessitatem, vt vel existat in se, vel in æquivalenti, hoc est in nolitione, quæ est æquæ sufficiens ad verificandum liberum exercitium divinæ voluntatis. Secundum est, quod omnis creatura, postquam est producta, potest destrui, & definere esse, & sic est propriè defectibilis: at verò volitio mundi postquam existit, habet necessitatem Metaphysicam semper existendi, propter immutabilitatem divinæ voluntatis.

358. Obijcies 4. cum Pallav. Deus est ens carens omni defectu: atqui posse non esse Deum, est maximus defectus: ergo volitio libera mundi (quæ poterat non esse Deus) non potest identificari cum Deo: potuit enim esse imperfectior quàm musca, hoc est, potuit esse nihil. R. Distinguendo minorem. Posse non esse Deum, est defectus, si possit esse, & non esse Deus, concedo, secus, nego minorem & consequentiam. Quod additur de musca, nihil habet difficultatis: nam quando dicitur, quod volitio mundi potuerit esse nihil, aliud non significatur, quàm quod potuerit existere negatio volitionis, quæ esset formalissimè ipsa nolitio mundi, existens & identificata cum Deo, quæ proinde esset infinites melior quàm musca: ergo volitio mundi tam secundum suum esse, quàm secundum suum non esse est infinites perfectior musca: quia volitio & nolitio mundi sunt realiter ejusdem perfectionis, vtpote habentes eandem essentiam divinam, ad cujus infinitam perfectionem pertinet esse necessariam simpliciter quoad conceptum suum absolutum, & simul esse liberam cum sola necessitate ex suppositione quoad conceptum respectivum connexum cum creaturis.

359. Obijcies 5. ex eodem Authore. Illud, quod à Deo ipso potest contemni & respui, non potest esse Deus, sed est dignum odio abominationis: sed terminationes liberæ virtualiter distinctæ ab essentia divina, possent à Deo contemni, saltem qualibet determinatè spectata. Ergo &c. R. Distinguendo majorem: quod potest à Deo respui secundum se, vt quod, & ratione sui, & secundum esse, quod haberet si existeret, concedo majorem, quod non ratione sui, sed potius cujus oppositum est id, quo aliquid aliud respuitur, nego majorem, & eodem modo distinctà minorem negatur consequentia. Explico. Nolitio mundi si existeret, esset id quo contemneretur mundus ratione sui, non autem quo contemneretur volitio mundi: sic etiam volitio mundi est id quo amatur mundus, non autem quo contemnitur nolitio mundi, in quam nullo modo tendit.

360. Obijcies 6. ex eodem. Virtualitas volitionis haberet esse ex beneficio & liberà voluntate Dei: ergo esset creatura. Per hoc enim Patres damnavant opinionem Arij, quod Filius procederet à Patre per voluntatem liberam, quia sic non esset ens necessarium, sed creatura. R.

Negando sequelam, quia vt dictum est, illæ formalitates tantum se habent vt quo: liberalitas autem exercetur erga mundum. Deinde non accipiunt à Deo esse distinctum ab ipso esse Dei. Quoad hæresin Arianam responder P. Salas 1. 2. rr. 3. disp. 1. s. 8. §. ad 2. Confirm. hæreticos sensisse, Filium & Spiritum S. procedere liberè à Deo in tempore, & cum distinctione essentiali, & ideo potuisse has personas verè esse creatas, & admittebant posse destrui post sui productionem.

361. Obijcies 7. Illa non distinguuntur inter se virtualiter intrinsecè, quæ non distinguuntur realiter in vno tertio; sed Essentia divina secundum se, & volitio libera mundi non distinguuntur realiter in tertio. Nullum enim tertium potest assignari, à quo alterutra illarum realiter distinguatur, cum vtrique sit omnibus tribus Personis communis: ergo &c. R. Negando minorem. Nam volitio mundi realiter distinguitur à nolitione mundi tanquam conceptus objectivus existens à non existente sibi opposito & secum impossibili, quæ est major oppositio quàm oppositio relativa *Producentis & Producti*.

362. Dices. Si separatio quoad existentiam sufficit ad distinctionem realem, sequitur, quod etiam Essentia divina realiter distinguatur à nolitione mundi, quia nolitio mundi non existit, Essentia divina existit: atqui quæ semel realiter distinguuntur, nunquam possunt, aut potuissent esse idem: ergo si existeret nolitio mundi, non identificaretur essentia divina: R. Distinguendo majorem. Essentia divina distinguitur realiter à nolitione mundi, si essentia divina consideretur præcisa à volitione mundi, nego majorem, sic enim considerata præcindit ab identitate nolitionis æquæ ac volitionis: Si consideretur vt habens volitionem, concedo majorem, & hoc aliud non est, quàm distinguere realiter in tertio.

363. Obijcies 8. Si volitio mundi esset virtualiter distincta ab essentia divina, tunc vt virtualiter distincta exigeret identificari cum essentia divina: sed hoc dici non potest, ergo. Probat minor. Exigentia identitatis cum Deo est perfectio infinita, & simpliciter simplex: sed volitio vt virtualiter distincta ab essentia divina, non potest esse perfectio simpliciter simplex, nulla enim perfectio simpliciter simplex potest ab altera virtualiter intrinsecè distinguere, quia non possunt distinguere realiter in tertio: ergo volitio mundi vt virtualiter distincta non exigit identificari cum Essentia divina.

364. Hoc argumentum, sicut & alia quædam, quæ ideo hic prætermitto, non pugnant specialiter contra volitiones liberæ, sed etiam contra Personalitates, vt patet. Breviter interea responderi potest cum P. Esparza q. 22. ad 2. a. 2. distinguendo sequelam: exigit identificari exigentia ipsius Dei, seu ratione ipsius Deitatis, concedo sequelam, exigentia contradistincta ab ipsa Deitate, nego sequelam. Ratio est, quia Essentia di-

tia divina prout virtualiter distincta, præcedit ipsam terminationem, & exigit indeterminate identitatem sui cum alterutra terminatione, volitione vel nolitioe, quæ exigentia est quasi actio ex parte Divinitatis, ex parte verò terminationis est quasi passiva.

Et hæc sunt, quæ mihi pro hac & contra hanc sententiam occurrunt: in qua quidem sententia minus periculi mihi esse videtur errandi in re ipsa, plus verò periculi errandi in modo loquendi, quam sit in sententia Aureoli.

CONTROVERSIA II.

An inter decreta libera defacto existentia, intercedat aliqua distinctio virtualis intrinseca, vel sola distinctio rationis ratiocinata.

PRIMA, & antehac communis sententia, ponit distinctionem virtuales intrinsecam inter decretum indifferens concurrendi ad actus oppositos, & inter decretum decernens determinatè & prædefinitivè seu prædestinativè gloriam: item inter hoc ipsum decretum prædefiniens, & inter decretum executionis, quo dicunt DEVM decernere Gloriam ut præmium meritum ex prævisis meritis, ut absolute existuris, quod proinde decretum sit quasi effectus meritum ut futurorum, cum e contra decretum prædefiniens sit causa eorundem meritum; sicque putant de his decretis verificari contradictoria.

Hæc sententia seminarium fuit infinitorum & inextricabilium argumentorum, quæ causa fuit, ut in expeditiore via investiganda recentiorum industria defudaret, felici, ut mihi persuasissimum est, eventu. Vnde

366. Secunda sententia est, nullam dari distinctionem virtuales intrinsecam inter decreta libera DEI. Primus hanc sententiam, quod sciam, tradidit P. Martinus Esparza de Incarn. q. 15. & 1. p. q. 27. citans pro eadem Capreolum, Okamum, Gabr. probant eam rationibus à priori, quæ ingeniosæ sunt, sed ab adversariis, meo quidem iudicio eludi diversimodè possent: neque plus evincunt, quam quòd DEVS decreto prædefinitivo omnia attingat, quod ex adversariis aliqui non negarent: sed non evincunt, quòd non possit subsequi decretum executionis, prout Card. de Lugo & alij affirmant. Ego itaque in probanda hac sententia utar argumentis particularibus, pro quorum faciliore intelligentia,

367. Recolendum est. 1. Ex dictis (frustra contranite P. Aldrete) distinctionem virtuales intrinsecam non posse intercedere nisi inter attributa quæ aliquo modo distinguuntur realiter in tertio, ut superius declaratum est.

368. Observandum est. 2. Impossibile esse, ut duo decreta, ex suo modo tendendi prout

sus ab invicem inseparabilia, sint realiter distincta in vno tertio. Demonstratur. Nam illa duo decreta debent cum omnibus identificari quæ sunt in DEO, sunt enim omnia decreta omnibus personis communia, & in DEO non datur quaternitas: ergo cum quocunque est identificabile vnum, est etiam identificabile alterum, propter inseparabilitatem ab invicem; & à quacunque distinguitur realiter vnum, distinguitur & alterum: ergo neque in aliquo tertio intra DEVM, neque in aliquo tertio extra DEVM possunt realiter distinguì. Fundamentalis ergo probatio Conclusionis in eo consistit, quòd nullum liberum decretum defacto existens, sit vel fuerit separabile ab altero.

369. Observandum. 3. Ad omne decretum DEI liberum præcedere non solum scientiam simplicis intelligentiæ, sed etiam Scientiam Mediam, tanquam directivam & consultativam. Ratio est: quia manifesta est imperfectio & inconsiderantia, decernere aliquid, & non adhibere in consultationem omnem illam scientiam, quæ habetur penitus independentè à decreto secuturo, adeoque adhiberi vtiliter potest: hoc enim esset se exponere periculo alicujus eventus secuturi præter expectationem: atqui Scientia Media est independentens à decreto secuturo, ut apud omnes in confesso est; ergo debet adhiberi à DEO tanquam directiva decreti subsecuturi.

370. Observandum. 4. In DEO non distinguì virtualiter illos actus, quorum objecta ita se habent ad invicem, ut per similem modum volendi homo vel Angelus illa objecta posset vno indivisibili actu velle, v. g. finem & medium determinarum. Hinc in materia de Prædestinatione jam pluribus ab hinc annis docui, contra Suarez & sequaces, decretum Intentionis, quo DEVS intendit aliquem finem, obtinendum per plura media subordinata sibi quæ succedentia, non distinguì virtualiter intrinsecè à decreto executionis, saltem respectu primi medij, hoc est remotissimi à fine. Ratio est, quia in DEO non debet admitti distinctio virtualis, nisi verificentur propositiones, quæ in rebus creatis supponunt distinctionem realem subiectorum: ergo si potest volitio creata eadem & indivisibilis tendere simul in finem & medium determinatum, utique in DEO non debent poni tendentiæ virtualiter distinctæ.

371. Observandum. 5. Omnipotentiam DEI non exire in actum, nisi applicetur per decretum DEI, posito tamen decreto jam esse sufficientissimè expeditam ad producendum effectum.

372. Observandum. 6. Non omnia illa prædicata distinguì virtualiter in DEO, quæ in rebus creatis semper & necessariò distinguuntur realiter, cuius contrarium non rectè supponit P. Aldrete: hinc etsi in rebus creatis fortasse ex speciali ratione semper realiter distinguantur cognitio & volitio, in DEO tamen cognitio & volitio essentialis